

АРТЪР КОНАН ДОЙЛ
ЧОВЕКЪТ С ОБЪРНАТАТА
УСТНА

Превод от английски: Красимира Тодорова, —

chitanka.info

Айза Уитни, братът на покойния Илайъс Уитни, доктор по богословие и директор на богословския колеж „Сейнт Джордж“, беше силно пристрастен към пушенето на опиум. Доколкото знам, слабостта му започнала като невинна младежка прищявка още в колежа, когато прочел описанието на съновиденията и усещанията на Томас де Куинси в есето му „Изповедта на един английски пушач на опиум“ и напоил тютюна си за лула с лауданум^[1] с желание да изпита същото. Подобно на много други и Айза открил, че по-лесно е да се пристрастиш към този порок, отколкото да се откажеш от него, и в продължение на много години беше роб на страстта си, внушавайки едновременно ужас и съжаление сред роднините и приятелите си. И сега съвсем ясно си го спомням — проснат немощно в едно кресло, с блед нездрав цвят на лицето, с отпуснати клепачи, със свити като главички на топлийка зеници; благороден човек, превърнат в жалка развалина.

Една вечер през юни 1889 година, когато вече започвах да се прозявам и да си поглеждам часовника, се позвъни. Понадигнах се в креслото, а жена ми остави ръкоделието на скута си и се намръщи.

— Пациент! — каза тя. — Пак ще трябва да излизаш.

Изпъшках, защото неотдавна се бях прибрал у дома след уморителен ден.

Чухме отварянето на входната врата, после кратък припрян говор и бързи стъпки по покрития с линолеум коридор. Вратата на стаята се разтвори широко и влезе дама с тъмен тоалет и черен воал на лицето.

— Моля да ме извините за късното посещение — започна тя и неочаквано загуби самообладание, спусна се към жена ми, прегърна я и зариде на рамото ѝ. — Много съм разтревожена — занарежда възбудено дамата. — Нуждая се от помощ.

— Господи! — възкликна жена ми, когато повдигна воала ѝ. — Та това е Кейт Уитни! Как ме изплаши, Кейт! Не те познах отначало.

— Просто не знам какво да правя, затова дойдох при вас.

Случваше се често — много хора, изпаднали в беда, се стичаха при жена ми като морски птици към фар.

— Добре си направила. Настани се сега удобно, ще пийнеш малко вино със сода и ще ни разкажеш какво се е случило. Може би предпочиташ да пратя Джеймс да си легне?

— О, не! Нуждая се от съвета и помощта и на доктора. Става дума за Айза. Не се е прибирал два дни. Много съм разтревожена за него.

Тя не споделяше за първи път с нас тревогата от пагубния навик на съпруга си — с мен като с доктор, с жена ми като със стара приятелка и съученичка. Опитвахме се да я утешим и успокоим, доколкото бе възможно. Знае ли къде се намира мъжът ѝ? Няма ли начин да го накараме да се прибере у дома?

Навярно имало начин. Знаела със сигурност, че напоследък, когато изпаднел под властта на порока си, отивал да пуши опиум в един вертеп в най-източната част на Сити. Досега „наслажденията“ му обикновено траели един ден и вечерта се прибирал изнемощял и посърнал. Но този път омаята явно го владеела повече от 48 часа и в момента навярно лежал сред изметта на доковете, все още вдишвайки отровата или дълбоко заспал под въздействието ѝ. Несъмнено се намирал в „Златното кюлче“ на „Суондъм лейн“. Но тя какво можела да направи? Как да влезе млада и стеснителна жена самичка в такова заведение и да извлече мъжа си измежду типове, налягали край него?

Такъв беше случаят и от него, естествено, имаше само един изход — да я придружа до мястото! А може би щеше да е по-добре тя изобщо да не идва. Бях домашен лекар на Айза Уитни, имах известно влияние върху него и сам щях по-лесно да се справя. Заклех ѝ се, че най-много до два часа ще ѝ го пратя у дома с файтон, ако наистина се намира там, където ми каза. И така, след десетина минути, напуснал удобното си кресло в уютната всекидневна, се носех бързо с файтон към източната част на града с необичайно поръчение, без и през ум да ми минаваше до какви необичайни неща щеше да доведе то.

В началото на моето премеждие не срещнах никакви трудности. „Суондъм лейн“ е мръсна уличка, смушена зад високите докове, обточили северния бряг на реката чак до източния край на Лондонския мост. Вертепът се намираше между магазин за евтино готово облекло и една кръчма — някаква тъмна дупка, наподобяваща пещерна паст, към която се спускаха стръмни стълби. Наредих на файтонджията да ме чака и заслизах по хлътналите в средата стъпала, протрити от неспирния поток олюляващи се крака. В светлината на окачената над вратата премигваща газена лампа открих резето и влязох в помещение

с нисък таван, изпълнено с гъстия остър кафеникав дим на опиума. Покрай стените бяха наредени дървени рафтове както на горната палуба на емигрантски кораб.

В мрака смътно различавах налягалите в странни, неестествени пози пушачи — един превил рамене, друг сгънал колене, трети отметнал глава с вирната брадичка. Тук-там някой ме проследяваше с помътнял поглед. В тъмнината блещукаха червени точки — едни по-ярки, други по-бледи в зависимост от това, дали металните лули бяха пълни с опияняващата отрова, или вече догаряха. Повечето посетители лежаха безмълвно, някои обаче си мърмореха нещо, а имаше и такива, които разменяха по някоя дума с глухи монотонни гласове, после краткият разговор секваше и всеки продължаваше да си шепне нещо сам, погълнат от собствените си мисли, без да обръща повече внимание на събеседника си. В дъното на помещението на трикрако столче до мангал с дървени въглища седеше висок мършав старец с отпусната върху юмруците брадичка, с лакти на коленете и вперен в огъня поглед.

Още щом влязох, жълтокож малаец побърза да пристъпи към мен с лула и порция опиум и ми посочи едно свободно място.

— Благодаря, няма да оставам — казах. — Тук е моят приятел Айза Уитни, с когото искам да поговоря.

Чух възклицание от дясната си страна, нещо се раздвижи и когато се взрях в мрака, видях Уитни, блед, посърнал, раздърпан, вперил в мен недоумяващи очи.

— Господи, Уотсън! — рече той. Изглеждаше някак особено възбуден и целият трепереше. — Кажете ми колко е часът, Уотсън?

— Наближава единайсет.

— А кой ден сме?

— Петък, деветнайсети юни.

— Не е възможно! Мислех, че е четвъртък. Сигурен съм, че е четвъртък. Искате само да ме сплашите, нали? — той закри лице с длани и се разрида пискливо.

— Уверявам ви, че е петък, приятелю. Жена ви ви чака вече два дни. Трябва да се засрамите.

— Срамувам се наистина. Но вие бъркате все пак, Уотсън, аз съм тук само от няколко часа — три-четири лули, забравих вече колко.

Тръгвам веднага с вас за вкъщи. Не бива повече да причинявам безпокойство на моята мила Кейт. Подайте ми ръка. С файтон ли сте?

— Да, чака ме отвън.

— Значи ще мога да се прибера с него. Но първо трябва да си платя сметката. Попитайте колко дължа, Уотсън. Толкова съм изнемоощял, че не мога да се помръдна.

Тръгнах по тясната пътека между двата реда спящи пушачи и се заоглеждах, за да потърся съдържателя, като се мъчех, доколкото е възможно, да не вдишвам отровните упойващи изпарения на наркотика. Когато минавах покрай седналия до мангала старец, усетих, че някой ме дръпна за края на дрехата, и чух един глас да пошепва тихо: „Отмени и се обърни да ме погледнеш.“ Чух съвсем ясно тези думи. Погледнах надолу. Нямаше кой друг да ги е изрекъл освен стареца, приведен почти на две от годините, стиснал между коленете си лула с опиум, сякаш пръстите му нямаха сила да я държат. Направих две крачки напред и завъртях глава. Едва не извиках от изненада. Старецът се бе обърнал така, че само аз можех да видя лицето му. По него нямаше и следа от доскорошния унес, бръчките бяха изчезнали и помътнелите допреди малко очи блестяха. Осъзнах за моя най-голяма почуда, че до мангала седеше ухилен не друг, а самият Шерлок Холмс. Той ми махна едва забележимо да се приближа и изведнъж, обръщайки лице към лежащите, се превърна отново в трепереция изнемоощял старец.

— Холмс! — прошепнах аз. — Какво, за Бога, правиш в това свърталище?

— Говори по-тихо — обърна се той. — Имам безупречен слух. Бъди така добър да се освободиш от твоя затъпял от опиума приятел. Искам да поговоря с теб.

— Отвън ме чака файтон.

— Чудесно, настани в него приятеля си и го пусни да се прибере сам. Няма за какво да се безпокоиш, той е толкова изтощен, че не е в състояние да направи друга щуротия. Съветвам те освен това да изпратиш по кочияша бележка до жена ти и да й съобщиш, че сме се срещнали и че ти се налага да останеш с мен. Изчакай ме навън, след пет минути излизам.

На Шерлок Холмс трудно можеше да се откаже нещо — той изричаше молбата си пределно ясно с мек, но безапелационен тон.

Всъщност с настаняването на Уитни във фойтона задължението ми към него се изчерпваше и бях готов с най-голямо удоволствие да се впусна с моя приятел в едно от поредните му необичайни приключения, които всъщност запълваха целия му живот. Написах набързо бележка до жена ми, платих сметката на Уитни, качих го на фойтона и го проследих как потегля в тъмнината. След няколко минути от пушалнята излезе един грохнал старец и аз закрачих успоредно с него. Той вървеше прегърбен и немощно влачеше крак, но когато се отдалечихме на две преки, се огледа, изпъна се и от сърце се разсмя.

— Уотсън — каза той, — сигурно вече ме подозираш, че към кокаиновите инжекции съм добавил пушенето на опиум и още някои други дребни пороци, които възмущават лекарската ти съвест.

— Наистина се изненадах, че те сварих там.

— Аз се изненадах не по-малко, като те видях!

— Влязох да търся приятел.

— Аз пък неприятел.

— Неприятел ли?

— Да, или по-точно — моята поредна жертва. Накратко, Уотсън, заел съм се с един особено интересен случай и се надявах от несвързаните бръщолевения на тези пушачи на опиум да напипам следа, както често ми се е случвало. Ако ме бяха разпознали, сигурно сега нямаше да съм сред живите, защото неведнъж съм ходил там пак във връзка с моята работа и този негодник, съдържателят, някакъв индийски матрос, се е заклел да ми отмъсти. На задната страна на сградата, която гледа към пристана „Сейнт Пол“, има тайна вратичка и тя би могла да разкаже какви странни неща се вършат и какви товари преминават през нея в безлунните нощи.

— Господи! Нямах предвид трупове, нали?

— Точно трупове имам предвид, Уотсън. Да сме станали богаташи, ако получавахме по хиляда лири за всеки нещастник, приключил живота си в това свърталище. Това е най-смъртоносният капан по целия бряг на реката и се опасявам, че Невил Сейнт Клеър е попаднал в него и едва ли го е напуснал жив. Тук някъде трябва да ни очаква двуколката — Холмс пъхна показалци между зъбите си и изсвири пронизително. В далечината се чу подобно изсвирване и след миг затрополяха колела и зачаткаха конски копита.

— Е, Уотсън — каза Холмс, когато от мрака изникна висока двуколка с два странични фенера, които излъчваха снопове златиста светлина и образуваха нещо като тунел в мрака. — Няма да откажеш да дойдеш с мен, нали?

— Стига да ти бъде полезен.

— Един доверен приятел винаги е полезен, още повече ако е и добър летописец. Стаята ми в Кедрите е с две легла.

— В Кедрите?

— Да, така се нарича домът на господин Сейнт Клеър. Отседнал съм там заради следствието, което вода.

— А къде се намира?

— Недалеч от Ли, в графство Кент. На седем мили от тук.

— Нищо не разбирам.

— Нормално. Скоро ще ти обясня всичко. Качвай се в двуколката. Свободен си, Джон, нямаме нужда от твоята помощ. Ето ти половин лира. Чакай ме утре около единайсет. Подай ми поводите. До скоро виждане.

Той шибна коня с камшика и ние се понесохме по безкраен лабиринт от тъмни безлюдни улички, после по все по-широки. По някое време профучахме по голям мост с решетести перила, под който бавно течаха мътните води на реката. Сетне пак продължихме по пусти, застроени с тухлени къщи улички, чиято тишина се нарушаваше единствено от тежките отмерени стъпки на дежурния полицай или от крясъците и песните на закъснели гуляйджии. Тъмни облаци се носеха по небето и тук-там сред тях мъжделиво просветваше звезда. Холмс караше двуколката, отпуснал глава на гърдите си, мълчалив и умислен, а аз седях до него, нетърпелив да узная какъв е новият случай, който явно изцяло го бе погълнал, но не се осмелявах да проговоря, за да не прекъсна хода на разсъжденията му. Изминахме няколко мили и навлязохме в района на извънградските къщи, когато Холмс се раздвижи, сви рамене и запали лулата си с израза на човек, доволен от взетото решение.

— Ти притежаваш едно изключително качество, Уотсън — каза той, — умееш да мълчиш и тъкмо това те прави толкова безценен другар. Но сега имам належаща нужда да поговоря с някого, тъй като мислите, които се въртят в главата ми, не са от най-приятните. Питам

се какво ще кажа на милата дребничка дама, когато излезе да ме посрещне на входа.

— Забравяш, че не съм в течение на нещата.

— Докато стигнем до Ли, ще има време да те запозная с фактите. Случаят изглежда безкрайно прост, а аз още не мога да направя нито крачка към разрешаването му. Има много нишки, разбира се, но не водят до нищо съществено. Сега ще ти разкажа накратко всичко, Уотсън, а ти може би ще съзреш някаква искрица в мрака, в който се лутам. Преди няколко години или по-точно — през май 1884 година, в Ли се появил един господин на име Невил Сейнт Клеър, който очевидно разполагал с много пари. Наел голяма вила, облагородил парка около нея и заживял нашироко. Постепенно се сприятелил със съседите си и през 1887 година се оженил за дъщерята на един местен пивовар, която му родила две деца. Не се занимавал с нищо определено, но участвал с капитали в няколко търговски предприятия и обикновено всяка сутрин ходел в града и се връщал с влака, който тръгва от улица „Канън“ в пет и четиринайсет. Невил Сейнт Клеър е на трийсет и седем години, кротък по нрав, добър съпруг и любящ баща, ползва се с уважението на всички, които го познават. Мога да добавя още, че задълженията му в настоящия момент, както успех да установя, възлизат на осемдесет и осем лири и десет шилинга, а в банката на прилежащите към Лондон графства има влог от двеста и двайсет лири. Следователно няма основания да се смята, че изпитва парични затруднения. Миналия понеделник Невил Сейнт Клеър тръгнал за града по-рано от обикновено и на тръгване обявил, че му предстоят две важни задачи и че като се връща, смята да купи кутия със строителни кубчета на момченцето си. Случайно същия този понеделник скоро след заминаването на мъжа ѝ госпожа Сейнт Клеър получила телеграма, че в кантората на Абърдийнското параходно дружество на нейно име е пристигнала ценна пратка, която отдавна чакала. Ако добре познаваш Лондон, сигурно помниш, че въпросната кантора се помещава на улица „Фрезноу“, която започва от „Суондъм лейн“, където се срещнахме тази вечер. След като обядвала, госпожа Сейнт Клеър тръгнала за града. Направила някакви дребни покупки, отишла в кантората на дружеството, взела си пакета и точно в четири часа и трийсет и пет минути минавала по „Суондъм лейн“ на път за гарата. Дотук всичко ясно ли е?

— Да, напълно.

— Ако помниш, в понеделник беше изключително горещо и госпожа Сейнт Клеър се движела бавно, оглеждала се, за да зърне някой файтон, тъй като никак не ѝ бил приятен кварталът, в който се намирала. Неочаквано чула нещо като възклицание или по-точно — вик, и се смръзнала на място — до прозореца на втория етаж на една от къщите видяла собствения си съпруг, който, както ѝ се сторило, ѝ правел знак с ръка да се качи при него. Прозорецът бил отворен и тя безпогрешно разпознала лицето му, на което според нея била изписана силна уплаха. Той замахал буйно с ръце и после изведнъж изчезнал от прозореца, сякаш някаква неудържима сила го издърпала навътре. С присъщата на жените наблюдателност тя успяла да забележи обаче, че бил облечен с черния жакет, с който бил излязъл от дома си сутринта, но на врата му нямало нито яка, нито връзка. Убедена, че с мъжа ѝ се е случило нещо лошо, тя се втурнала надолу по стъпалата — защото къщата всъщност била самата пушалня на опиум, в която ти ме завари, — претичала през входното помещение и направила опит да се качи по стълбата нагоре. Там обаче я пресрещнал онзи негодник, малаецът, за когото ти разказах. Той я блъснал назад, насъскал срещу нея огромното си куче и успял да я прогони навън. Обзета от безумен страх и смразяващи опасения, тя затичала по улицата и за късмет срещнала на улица „Фрезноу“ един инспектор и неколцина полицаи, тръгнали на обиколка из района. Инспекторът и двама от полицаите я придружили до къщата и въпреки упоритата съпротива на съдържателя влезли в стаята, в която за последен път бил видян Невил Сейнт Клеър. От него нямало и следа. Всъщност на целия етаж не открили жива душа освен някакъв сакат просяк с противна външност, който явно живеел там. Двамата със съдържателя категорично се заклели, че този следобед в стаята не бил влизал никой. Те така упорито отричали, че инспекторът започнал да се колебае и бил готов вече да повярва, че госпожа Сейнт Клеър се е заблудила, когато тя с писък се втурнала към една малка дървена кутия върху масата и издърпала плъзгащия се капак. От кутията се изсипали като водопад детски строителни кубчета — с други думи, играчката, която мъжът ѝ бил обещал да донесе на момченцето си. След това откритие и явното смущение, което обзело сакатия, инспекторът се убедил, че работата е сериозна. Стаята била щателно огледана и резултатите показали, че в нея е извършено

страшно престъпление. Била скромно подредена като всекидневна, от нея се влизало в малка спалня, чийто прозорец гледал към задната страна на един от пристаните. Между пристана и прозореца на спалничката има тясна ивица, която при отлив е суха, но при прилив е залята от поне метър и нещо вода. Прозорецът на спалничката е широк и се отваря от долу на горе. При огледа намерили следи от кръв по перваза, няколко пръски имало и върху дъсчения под. Зад една завеса в предната стая били напъхани дрехите на Невил Сейнт Клеър — обувките, чорапите, шапката и часовникът. Всичко било там освен жакета му. По дрехите не личали следи от насилие, но нямало и никакви други следи от самия Невил Сейнт Клеър. Единствено през прозореца било възможно да се напусне стаята, защото друг изход от нея не се намерил, но зловещите кървави петна по перваза оставяли малка надежда Невил Сейнт Клеър да се е спасил чрез плуване, тъй като по време на трагедията приливът бил на най-високото си равнище. А сега за злодеите, които, изглежда, непосредствено са замесени в случая. Съдържателят — човек, който се слави с особено престъпно минало — според думите на госпожа Сейнт Клеър се намирал в подножието на стълбата няколко секунди след като мъжът ѝ се бил появил на прозореца, така че е допустимо да бъде смятан само за съучастник в престъплението. Той упорито твърди, че нищо не знае, че не може да отговаря за постъпките на наемателя си Хю Бун и не е в състояние да даде обяснение за дрехите на изчезналия господин. Толкова за съдържателя. А сега за противния сакат просяк, който живее на втория етаж над пушалнята и сигурно е последният човек, видял Невил Сейнт Клеър. Казва се Хю Бун и отвратителната му физиономия е позната на всеки, който често посещава Сити. Препитава се от просия, макар че, за да не бъде преследван от полицията, се представя за продавач на кибрит. Навярно сте забелязали, че от лявата страна на улица „Треднийдъл“ почти в началото има една сграда с ниша в стената. Там именно прекарва деня си този тип — седнал с кръстосани крака и с няколко кутийки кибрит на коленете. Представлява толкова жалка гледка, че дъжд от милостиня се сипе в омазнения му кожен каскет на плочника до него. Често съм наблюдавал този човек, преди още да знам, че професионалните ми задължения ще ме сблъскат с него, и съм се учудвал на богатата жътва, която прибира за съвсем кратко време. Външността му така бие на очи,

че никой не може да мине край него, без да му обърне внимание. Рижава коса, бледо лице, обезобразено от огромен белег, който стига до горната му устна и така я придърпва, че тя почти се е обърнала, масивна челюст като на булдог и черни очи в силен контраст с цвета на косата, които гледат така, сякаш ще те пронизат — всичко това рязко го отличава от обичайната тълпа просяци. Отличава се от своите събратя и с остроумието си — винаги има готов отговор на всяка подхвърлена от минавачите закачка. Това е човекът, който живее над пшалнята и последен е видял господина, когото търсим.

— Но как би могъл един сакат човек сам да се справи с мъж в разцвета на силите? — възкликнах аз.

— Недъгът му се изразява в куцане, иначе изглежда здрав и силен. Сигурно от лекарската си практика знаеш, Уотсън, че често при слабост в един от крайниците останалите добиват по-голяма сила.

— Моля, продължи разказа си.

— При вида на кървавите петна госпожа Сейнт Клеър припаднала и била изпратена с файтон до дома ѝ от един полицаи, защото присъствието ѝ не било необходимо за по-нататъшното следствие. Инспектор Бартън, който се заел със случая, извършил много внимателен оглед на цялата сграда, но не открил нищо, което да хвърли светлина по въпроса. Допуснал е грешка, че не е арестувал Бун незабавно. Просякът е имал на разположение няколко минути и навярно е успял да поговори със своя приятел съдържателя. Скоро грешката била поправена — претърсили го, но не намерили у него нищо, което да доказва евентуалната му вина. На десния ръкав на ризата му наистина имало петна от кръв, но той показал безименния си пръст, на който близо до нокътя личала рана от прясно порязване, и обяснил, че петната са оттам. Добавил, че и кръвта върху перваза сигурно е от раната му, защото допреди малко бил стоял до прозореца. Категорично отричал да е виждал Невил Сейнт Клеър и се кълнял, че наличието на дрехите му в стаята е толкова голяма загадка за него, колкото и за полицията. А за твърдението на госпожа Сейнт Клеър, че е видяла съпруга си на прозореца, заявил, че или не е съвсем с ума си, или ѝ се е привидяло. Въпреки шумните му протести Бун бил отведен в полицейския участък, а инспекторът останал в къщата с надежда при отлива да открие някаква нова улика. И наистина открил, макар и не онова, от което най-много се опасявал. Когато приливът започнал да

спада, на тинестата ивица видели не трупа на Невил Сейнт Клеър, а жакета му. И знаеш ли какво намерили в джобовете?

— Нямам представа.

— Естествено, не би могъл и да се досетиш. Всеки джоб бил натъпкан с монети от едно пени и от половин пени — общо 421 пенита и 270 половин пенита. Нищо чудно, че не е бил отнесен от отлива. Ала човешкото тяло е друго нещо. Между пристана и къщата се образува силен водовъртеж, който вероятно е изтласкал трупа към реката, докато тежкият жакет е останал на дъното.

— Но доколкото помня, всички останали дрехи са били намерени в стаята. Нима допускаш, че трупът е бил облечен само с жакет?

— Не, но за тези факти може да се намери напълно приемливо обяснение. Да предположим, че този негодник Бун е хвърлил Невил Сейнт Клеър през прозореца, без някой да го види. Какво би направил след това? Първото нещо, за което би се сетил, е да се отърве от дрехите, за да не го издадат. Грабва жакета и тъкмо да го хвърли, се сеща, че той няма да потъне, а ще остане да плува на повърхността. Не разполага с много време, защото вече е чул глъчката при стълбата, когато съпругата се е опитала насила да се качи горе, а може би е получил и предупреждение от съучастника си, съдържателя, че по улицата се задава полиция. Няма нито миг за губене. Спуска се към тайното скривалище, в което е събрал плодовете на просията, натъпква, доколкото може, джобовете с монети, за да е сигурен, че жакетът ще потъне, и го изхвърля. Би сторил същото и с останалата част от дрехите, но чува припрените стъпки по стълбата, едва успява да затвори прозореца и да се отдалечи от него, когато влизат полицаите.

— Звучи доста правдоподобно.

— Е, ще трябва да го приемем като работна хипотеза поради липсата на по-добра. Бун, както вече казах, е бил арестуван и отведен в участъка, но се оказало, че не може да бъде уличен в никакви предишни закононарушения. Известно е, че от години се е препитавал с просия, но живеел кротко, без да се замесва в престъпни деяния. Ето така стоят нещата в момента и аз не съм напреднал нито крачка в решаването на ключовите въпроси — какво е правил Невил Сейнт Клеър в пушалнята, какво се е случило с него там, къде е сега и каква връзка има между изчезването му и Хю Бун. Да си призная, не помня

друг случай в цялата ми практика, който на пръв поглед да е изглеждал толкова прост, а да ми е създавал такива затруднения.

Докато Шерлок Холмс ми разказваше подробно за тези необикновени събития, бяхме прекосили покрайнините на големия град, последните пръснати тук-там къщи останаха далеч зад гърба ни и ние се носехме по един път, ограден от двете страни със селски плет. Тъкмо когато Холмс привършваше разказа си, преминахме през две селца — някои от прозорците на отдалечените една от друга къщи още светеха.

— Вече навлизаме в Ли — поясни моят приятел. — Всъщност по време на краткото ни пътуване пресякохме Съсекс в единия му край и стигнахме до Кент. Виждаш ли онази светлина между дърветата? Това са Кедрите и вътре до лампата седи жена, чийто напрегнат слух сигурно вече е доловил тропота от копитата на нашия кон.

— Защо не водиш разследването от улица „Бейкър“? — попитах.

— Защото се налага да събера някои сведения тук, на място. Госпожа Сейнт Клеър беше така любезна да предостави на мое разположение две стаи, бъди сигурен, че ще окаже същото гостоприемство и на моя приятел и колега. Мъчителна ще бъде срещата ми с нея, Уотсън, тъй като не нося новини за съпруга ѝ. Ето че пристигнахме! Тпрр!

Намирахме се пред голяма вила, заобиколена с парк. Един прислужник притича от конюшната и пое поводите на коня, аз скочих и последвах Холмс по виещата се, посипана с чакъл алея към къщата. Като наближихме, входната врата се отвори широко и на прага се появи дребна руса жена в светла рокля от копринен муселин, украсена с богато надиплена яка и маншети от розов шифон. Фигурата ѝ рязко се открояваше сред струящата отвътре светлина — леко приведена напред, напрегнала слух, опряла едната си ръка на вратата, вдигнала другата в очаквателен жест, с полуразтворени устни, жената напрегнато очакваше отговор на най-важния за нея въпрос.

— Е? — възкликна тя. — Какво имате да ми кажете? — после, щом забеляза, че сме двама, нададе радостен вик, който премина в стенание, когато моят приятел поклати глава и сви рамене. — Не ми ли носите добра новина?

— Не.

— А лоша?

— И лоша не.

— Все пак и на това съм благодарна. Моля, влезте. Прекарали сте дълъг и напрегнат ден, сигурно сте уморени.

— Да ви представя моя приятел доктор Уотсън. Той ми е оказвал голяма помощ при доста от случаите, които съм разследвал. Срецнахме се тази вечер по щастлива случайност и аз го доведох с мен, за да ми сътрудничи в издирването.

— Много ми е приятно да се запозная с вас — каза тя и ми стисна сърдечно ръката. — Надявам се, като имате предвид удара, който неочаквано ни сполетя, ще ни извините, ако обслужването не е съвсем, както трябва.

— Скъпа госпожо — отвърнах, — един стар войник като мен е свикнал на всякакви несгоди, затова, моля ви, не се притеснявайте излишно. Единственото ми желание е да помогна с каквото мога, на вас и на моя приятел.

— А сега, господин Шерлок Холмс — каза жената, когато влязохме в ярко осветената столова, където беше сервирана студена вечеря, — искам да ви задам няколко въпроса, на които ви моля да ми отговорите съвсем откровено.

— Разбира се, госпожо.

— Не правете усилия да щадите чувствата ми. Не съм истеричка и нямам навик да припадам. Държа да чуя мнението ви, все едно какво е.

— По кой въпрос?

— Вярвате ли дълбоко в себе си, че Невил е жив?

Въпросът й явно смути Шерлок Холмс.

— Моля ви, бъдете съвсем откровен — повтори тя, застанала на килимчето до плетения стол, на който се беше отпуснал Холмс, вперила поглед в лицето му.

— Щом държите да бъда откровен, госпожо, не вярвам.

— Смятате, че вече не е жив, така ли?

— Да.

— Убит?

— Не твърдя със сигурност, но предполагам.

— И в кой ден го е застигнала смъртта?

— В понеделник.

— В такъв случай, господин Холмс, бъдете така любезен да ми обясните как е възможно при тези обстоятелства днес да получа от него писмо?

Шерлок Холмс скочи от стола като ужилен.

— Днес ли казахте? — почти изрева той.

— Да, днес — тя с усмивка размаха във въздуха лист хартия.

— Мога ли да го видя?

— Разбира се.

Той нетърпеливо издърпа от ръцете ѝ листа, приглади го на масата, придърпа лампата и го заразглежда внимателно. Аз станах от стола и отидох да надникна през рамото му. Пликът беше от най-простите, с клеймо от грейвсендската поща и с днешна дата, или по-точно с вчерашна, тъй като отдавна бе минало полунощ.

— Груб необработен почерк — измърмори под нос Холмс. — Това, разбира се, не е почеркът на съпруга ви, нали, госпожо?

— На плика не, но писмото е написано от Невил.

— Явно е също, че човекът, който е надписвал плика, е прекъснал, за да прави справка.

— По какво разбрахте?

— Името, както виждате, е изписано с черни букви, тъй като мастилото е изсъхнало от само себе си. Останалата част е със сивкав цвят, което показва, че е била използвана попивателна хартия. Ако адресът е бил написан наведнъж и попит с попивателна хартия, целият щеше да е със сивкав оттенък. Човекът е написал името ви, прекъснал е и след това е дописал адреса, от което може да се заключи, че не го е знаел. Това, разбира се, е дреболия, но според мен няма нищо по-важно от дреболиите. А сега да се занимаем с писмото. О, но вътре е имало приложено и още нещо.

— Да, един пръстен. Пръстенът с печата на Невил.

— А вие сигурна ли сте, че това е почеркът на съпруга ви?

— Един от почерците му.

— Един ли?

— Да, почеркът му, когато пише бързо. Той много се различава от обичайния му почерк, но аз въпреки това добре го познавам.

— „Скъпа, не се безпокой. Всичко ще приключи благополучно. Станала е голяма грешка и ще е нужно време, за да бъде поправена. Чакай търпеливо. Невил.“ Написано с молив върху първата празна

страница на книга с осмина формат, естествено, без воден знак. Хм! Изпратено днес от пощата в Грейвсенд от човек с мръсен палец. Аха! И пликът е залепен, ако не се лъжа, от човек, който дъвче тютюн. Значи сте убедена, че това е почеркът на съпруга ви, госпожо?

— Напълно. Писмото е написано от Невил.

— И е изпратено днес от Грейвсенд. Е, госпожо Сейнт Клеър, небето се разведрява, макар и да не се осмелявам да твърдя, че опасността е отминала.

— Но това писмо говори, че той е жив, господин Холмс.

— Освен ако не е ловка фалшификация, целяща да ни отведе по погрешна следа. Пръстенът всъщност не е никакво доказателство. Той може да му е бил отнет.

— Не, не, това е неговият почерк.

— Добре. Писмото обаче може да е било написано в понеделник, а да е изпратено днес.

— Възможно е.

— Ако приемем, че е така, междувременно са могли да станат най-различни неща.

— О, не ме обезсърчавайте, господин Холмс. Знам, че нищо лошо не се е случило с Невил. Между нас съществува такава духовна близост, че веднага щях да разбера, ако е станало най-лошото. В деня, когато го видях за последен път, Невил се поряза. Бях в столовата, а той в спалнята, но аз се втурнах нагоре, напълно сигурна, че се е случило нещо. Щом такава дреболия може да събуди предчувствието ми, мислите ли, че смъртта му би ме оставила безразлична?

— Видял съм толкова много неща в живота си и от опит зная, че понякога на женската интуиция може да се вярва повече, отколкото на най-солидните умозаклучения. И това писмо е едно много силно доказателство за вашето твърдение. Но ако съпругът ви е жив и е в състояние да пише писма, защо не се завръща при вас?

— Нямам представа. Не мога да си го обясня.

— В понеделник, преди да излезе, каза ли ви нещо?

— Не.

— А вие изненадахте ли се, като го видяхте на „Суондъм лейн“?

— Да, много.

— Прозорецът отворен ли беше?

— Да.

— Значи е могъл да ви повика?

— Да.

— А той, доколкото ми е известно, е надал само някакъв неразбираем вик. Нали така?

— Да.

— Вик за помощ, така смятате вие?

— Да, размаха ръце.

— А може да е извикал от изненада. Дали не е вдигнал ръце от изумление, когато така неочаквано ви е видял?

— Възможно е.

— И вие останахте с впечатлението, че някой го е дръпнал назад?

— Да, защото изчезна внезапно.

— Може сам да е отскочил. Нали не сте видели никой друг в стаята?

— Не, но онзи отвратителен човек призна, че е бил там, а съдържателят беше в подножието на стълбата.

— Наистина. Успяхте ли да забележите дали съпругът ви беше с обичайните си дрехи?

— Нямаше ги само яката и връзката му. Съвсем ясно видях голата му шия.

— Той говорил ли ви е някога за „Суондъм лейн“?

— Никога.

— Да ви е направило впечатление нещо, от което да се заключи, че е пушел опиум?

— Не.

— Благодаря ви, госпожо Сейнт Клеър. Това са главните въпроси, по които исках да съм съвсем наясно. А сега бихме ви помолили за една лека вечеря, след което ще се оттеглим да си починем, тъй като утре ни чака доста натоварен ден.

Настаниха ни в просторна, богато подредена стая с две легла и аз незабавно се пъгнах под завивките, тъй като се чувствах крайно уморен от среднощните преживявания. Шерлок Холмс обаче можеше да не спи дни наред, дори седмица, когато имаше да разрешава някаква задача — обмисляше я от всяка възможна гледна точка и съпоставяше фактите, докато не стигнеше до категорично заключение или не се убедеше, че все още не му достигат данни за него. Веднага ми стана ясно, че и тази нощ се готви да бодърства. Свали си жакета и

жилетката, облече широкия си син халат, обиколи стаята и събра всички възглавници — от леглото си, от канапето и от креслата, — натрупа ги така, че си приспособи нещо като диван, настани се на него по турски и сложи пред себе си унция ситно нарязан тютюн и кутия кибрит. На слабата светлина на лампата го виждах как седи безмълвен и неподвижен, в устата с една стара лула, направена от корен на изтравниче, разсеяно вперил поглед в тавана. Струя синкав дим се виеше над него, а отблясъкът на разпаления тютюн озаряваше острите черти на лицето му. В тази поза го оставих, преди да заспя, в същата го заварих, когато, разбуден от някакво възклицание, отворих очи и видях, че лятното слънце е огряло стаята. Лулата все още беше в устата му, в помещението се стелеше гъста пелена от дим, а от купчинката ситно нарязан тютюн, която бях видял предната нощ, не бе останало нищо.

— Събуди ли се, Уотсън?

— Да.

— Имаш ли желание за една сутрешна разходка с кола?

— Разбира се.

— Тогава обличай се. В къщата всички още спят, но аз знам къде ношува конярят, така че няма да е трудно да изкараме двуколката — Холмс се подсмиваше, докато говореше, очите му блестяха, по лицето му не бе останала и следа от мрачния и унесен израз от предната вечер.

Докато се обличах, погледнах часовника си. Нищо чудно, че в къщата всички още спяха. Часът беше четири и двамайсет и пет. Тъкмо привършвах, когато Холмс се върна с новината, че конярят вече впряга коня.

— Искам да проверя една теория — каза той, докато си обуваше ботите. — Според мен, Уотсън, в момента пред теб се намира един от най-големите глупци в Европа. Заслужавам така да ме ритнат, че да се озова право на Чаринг крос. Мисля обаче, че намерих ключа към загадката.

— И къде по-точно? — попитах през смях.

— В банята — отвърна той. — О, не се шегувам — продължи Холмс, когато видя изписалото се по лицето ми недоумение. — Току-що го взех от там и го прибрах в това куфарче. Да вървим, приятелю, за да видим дали ключът е за тази ключалка.

Слязохме по стълбите колкото може по-тихо. Навън вече сияеше яркото утринно слънце. Пред входа ни чакаше запрегнатата двуколка и полуоблеченият коняр държеше поводите на коня. Двамата с Холмс скочихме вътре и се понесохме по пътя за Лондон. Задминахме няколко селски каруци, каращи зарзават за столицата, но къщите от двете страни на пътя бяха пусти и безмълвни, като в омагьосан град.

— В известен смисъл случаят се оказа доста необикновен — каза Холмс и с леко шибване на камшика подкара коня в галон. — Признавам, че отначало се бях насочил по съвсем погрешна следа, и все пак по-добре е да откриеш вярната посока, макар и късно.

На влизане в града откъм улиците на Съри по прозорците вече започваха да се мяркат сънените лица на по-ранобудните. Прекосихме реката по моста Ватерло, профучахме по улица „Уелингтън“, свихме рязко вдясно и се озовахме право на улица „Бау“. Шерлок Холмс беше добре познат в полицейското управление и двамата полицаи му отдадоха чест. Единият пое поводите на коня, другият ни въведе вътре.

— Кой е дежурен? — попита Холмс.

— Инспектор Брадстрийт, сър.

— О, здравейте, Брадстрийт!

Насреща ни по покрития с каменни плочи коридор вървеше висок широкоплещест мъж в инспекторска униформа.

— Искате ли да разменя няколко думи с вас — добави Холмс.

— На ваше разположение съм, господин Холмс. Заповядайте в моята стая.

Стаята беше малка, обзаведена като канцелария, с огромен регистър на масата и телефон на стената. Брадстрийт седна зад бюрото си.

— С какво мога да ви бъда полезен, господин Холмс?

— Идвам във връзка с онзи просяк Бун, който беше обвинен, че е замесен в изчезването на Невил Сейнт Клеър от Ли.

— Той ще остане под арест, докато се води следствието.

— Зная. При вас ли е?

— Да, в затворническото отделение.

— Създава ли ви неприятности?

— Не, но е страшно мръсен, негодникът му с негодник.

— Мръсен ли?

— Да, едва успяваме да го накараме да си измие ръцете, а лицето му е черно като на калайджия. Изяснят ли се веднъж обстоятелствата около него обаче, ще го изкъпем в затворническата баня, както ние си знаем. Ако го видите, ще се съгласите с мен, че тази мярка е абсолютно наложителна.

— Държа непременно да го видя.

— Щом наистина желаете, няма никаква пречка. Елате с мен. Можете да оставите куфарчето си тук.

— Не, предпочитам да го взема със себе си.

— Добре. Да вървим. Оттук, моля.

Той ни поведе по някакъв коридор и отключи една решетеста врата. Спуснахме се по вита стълба, която свършваше в коридор с варосани стени и с врати от двете страни.

— Неговата килия е третата вдясно — поясни инспекторът. — Ето я — той внимателно отмести една дъсчица в горния край на вратата и погледна през отвора.

— Спи! — обяви инспекторът. — Имате възможност добре да го разгледате.

Двамата с Холмс надникнахме през малката решетка. Обърнат с лице към нас, затворникът спеше дълбоко и дишаше бавно и тежко. Беше среден на ръст и дрипаво облечен, както подобаваше на професията му; през дупките на орфаната връхна дреха се показваше цветна риза. И както ни беше казал инспекторът, беше невероятно мръсен, но дори мръсотията, наслоена по лицето му, не можеше да скрие отблъскващата му грозота. Широк белег от стара рана пресичаше едната му буза от окоето до брадичката и така бе придърпал кожата и бе обърнал нагоре края на устната му, че три от зъбите му бяха оголени като на зло куче. Кичур яркорижава коса покриваше челото му и падаше чак до очите.

— Красавец, какво ще кажете?

— Наистина се нуждае от едно хубаво миене — отбеляза Холмс.

— Тъй като предвиждах, че ще трябва да свършим тази работа още тук, реших да взема със себе си необходимите за това неща — докато говореше, той отвори куфарчето и за моя голяма изненада измъкна голяма гъба за баня.

— Хи-хи! Ама че сте чудак! — изкиска се инспекторът.

— А сега, ако бъдете така любезен да отворите съвсем тихо вратата, набързо ще му придадем далеч по-приличен вид.

— Разбира се, не виждам пречка за това — отвърна инспекторът. — Такава мръсотия само позори затвора ни.

Той отключи вратата и тримата се вмъкнахме безшумно в килията. Затворникът леко се размърда и отново потъна в дълбок сън. Холмс взе каната с вода, намокри гъбата и я прокара енергично два пъти през лицето на спящия.

— Позволете ми да ви представя господин Невил Сейнт Клеър от Ли, графство Кент — провикна се приятелят ми.

Никога в живота си не бях виждал подобно нещо. От лицето на мъжа се смъкна дебел слой кафява боя, така както се бели кората на дърво. Изчезна страшният белег, който пресичаше бузата от край до край, извърнатата нагоре устна се отпусна и закри грозно оголените зъби. Падна и сплъстеният кичур рижава коса и ние видяхме един чернокос човек с изтънчени черти, с гладка бледа кожа и скръбен израз на лицето да сяда на леглото, потривайки сънено очи и оглеждайки се учудено. Като осъзна, че е разкрит, той с вик захлупи лице върху възглавницата.

— Я гледай! — възкликна инспекторът. — Та това наистина е изчезналият човек. Същият от фотографията.

Затворникът се обърна към нас със спокойното изражение на човек, който е решил да се остави в ръцете на съдбата.

— Да, същият — каза той. — Затова, моля ви, обяснете ми в какво всъщност ме обвинявате?

— В убийството на Невил Сейнт... — каза инспекторът и се ухили. — Ама че глупост! По-точно казано, в опит за самоубийство, ако изобщо някой може да бъде подведен под отговорност за подобно деяние. Двайсет и седем години служа в полицията, но такова чудо не съм виждал.

— Щом аз съм Невил Сейнт Клеър, значи престъпление не е извършено и следователно съм арестуван незаконно.

— Престъпление в истинския смисъл на думата наистина не е извършено, но сте допуснали една голяма грешка — обади се Холмс. — Трябвало е да се доверите на жена си.

— Не го направих заради децата — простена затворникът. — Не исках да узнаят истината и да се срамуват от баща си. Господи, какъв

позор ме очаква! В пълна безизходица съм.

Шерлок Холмс седна до него на леглото и го потупа утешително по рамото.

— Ако допуснете случаят да бъде предаден за разрешаване от съда, не би било възможно да избегнете публичния скандал. Успеете ли обаче да дадете задоволително обяснение пред полицейските власти за поведението си, предполагам, не би имало причина историята да не потъне в някоя архивна папка. Инспектор Брадстрийт ще запише показанията ви и ще ги докладва на съответната инстанция. В такъв случай до съд изобщо няма да се стигне.

— Цял живот ще ви бъда благодарен — възкликна развълнувано арестантът. — Готов бях да излежа наказанието си в затвора, да ме осъдят на смърт дори, само и само разкритието на жалката тайна да не хвърли завинаги позорно петно върху децата ми. Вие сте първите хора, които ще чуят моята история. Баща ми беше учител в Честърфийлд, където получих отлично образование. В младежките си години доста пътувах, известно време бях актьор и накрая станах репортер във вечерен лондонски вестник. Един ден главният редактор реши да помести серия от статии по въпроса за просията в столицата и аз пожелах да ги напиша. С това всъщност започнаха премеждията ми. Прецених, че най-добрият начин да събера необходимите ми сведения е сам да изиграя ролята на просяк. Като актьор бях овладял всички тайни на гримьорското изкуство, дори се бях прочул с това умение, което се оказа от голяма полза в случая. Намазах лицето си с плътен слой боя, а за да будя още по-голямо съжаление, оформих на бузата си огромен белег и обърнах нагоре края на устната си, като я залепих с парче пластир с телесен цвят. После, облечен в дрипи и нахлузил рижа перука на главата, се настаних в търговската част на града уж като продавач на кибрит, а всъщност започнах да прося. Седем часа протягах усърдно ръка и когато се прибрах вечерта у дома, за моя голяма изненада открих, че съм припечелил една лира, шест шилинга и четири пенса. Написах статиите и забравих за случилото се. След известно време обаче получих призовка да изплатя двайсет и пет лири, за които бях поръчителствал на един приятел. Недоумявах откъде да намеря толкова пари, когато най-неочаквано ми хрумна една спасителна идея. Помолих кредитора за двуседмична отсрочка, взех си отпуска, предреших се като просяк и се настаних на моето място в

Сити. За десет дни спечелих парите и изплатих дълга. Можете да си представите как взе да намалява желанието ми да се трудя усърдно за две лири седмично, след като знаех, че мога да спечеля същата сума само за един ден, стига да си намажа лицето с боя, да сложа каскета си на земята и да не правя нищо друго, освен кротко да чакам. Дълго продължи борбата между чувството ми за достойнство и стремежа ми за по-лека печалба. Накрая жаждата за пари надделя. Напуснах репортерската си работа и започнах да прекарвам дните на ъгъла, който първоначално си бях избрал, будех съжаление у минавачите с уродливото си лице и пълнех джобовете си с медни монети. Само един човек беше посветен в тайната ми — съдържателят на долнопробното заведение на „Суондъм лейн“, който ми даде подслон. Всяка сутрин излизах от там като дрипав просяк, а вечер отново тръгвах из града като елегантно облечен господин. Заплащах богато на собственика за стаите, които бях наел, за да съм сигурен, че ще пази тайната ми. Започнах бързо да трупам значителни суми пари. Съвсем не искам да кажа, че всеки лондонски просяк може да събере седемстотин лири за една година — а това е далеч под моя среден годишен доход, — но имах голямото предимство, че умеех да се гримирам изкусно и да подхвърлям остроумни забележки. За кратко време така се усъвършенствах в професията, че станах известна личност в Сити. Цял ден в каскета ми се лееше поток от пенита, а често ми подхвърляха и по някоя сребърна монета. Случеше ли се да събера под две лири, смятах деня за неблагоприятен. Състоянието ми нарастваше, нарастваха и стремежите ми. Купих си къща извън града, после се ожених, без изобщо някой да подозира какво е истинското ми занимание. Милата ми съпруга знаеше, че сключвам някакви сделки в Сити, но не се интересуваеше какви точно. Миналия понеделник, след като бях привършил вече работа и се преобличах в стаята си над пушалнята, погледнах през прозореца и за мой най-голям ужас и почуда видях жена ми, застанала на сред улицата и вперила очи право в мен. Извиках от изненада, вдигнах ръце да прикрия лицето си, отскочих назад и изтичах при моя доверен приятел, съдържателя, да го помоля да не пуска никого на горния етаж. Чух гласа на жена ми да долита отдолу, но бях напълно спокоен, че няма да успее да се качи. Бързо се съблякох, нахлузих просяшките дрипи, гримирах лицето си и нахлупих перуката. Мина ми обаче през ум, че стаята навярно ще бъде

претърсена и че дрехите ми може да ме издадат. Отворих прозореца, но бях толкова припрян, че, без да искам, разраних до кръв палеца си, който бях порязал сутринта в спалнята ни. После грабнах жакета си, натезжал от монетите, които току-що бях прехвърлил от кожената си просяшка чанта, хвърлих го през прозореца и той потъна в Темза. Тъкмо се канех да запокитя и останалите дрехи, когато по стълбите се втурнаха полицаите, нахлуха в помещението и, да ви призная, за мое голямо облекчение, вместо да бъда идентифициран като Невил Сейнт Клеър, бях арестуван като негов убиец. Исках да запазя тайната колкото може по-дълго, затова не позволявах да ми измият лицето. Тъй като знаех, че жена ми силно ще се разтревожи, в един момент, когато полицаите бяха заети да оглеждат стаята над пушалнята, свалих пръстена си и го дадох на съдържателя заедно с една набързо надраскана бележка, в която ѝ съобщавах да не се безпокои за мен.

— Тя получи тази бележка едва вчера — рече Холмс.

— Господи! Колко мъчителна е била за нея изминалата седмица!

— Полицията държеше под наблюдение съдържателя на пушалнята — обади се инспектор Брадстрийт — и той е бил затруднен да прати лично писмото, без да го забележат. Навярно го е дал на някой клиент моряк, който очевидно чак след няколко дни се е сетил за поетото задължение.

— Точно така — каза Холмс, като кимна одобрително. — И аз стигнах до същото заключение. И все пак никога ли не са ви преследвали за просия, господин Сейнт Клеър?

— О, много пъти! Но мен глобата не ме плашеше.

— Сега обаче трябва завинаги да сложите край на приключението си — отсече Брадстрийт. — Ако желаете полицията да потули историята, налага се Хю Бун да изчезне.

— Вече съм се заклел тържествено и пред самия себе си.

— В такъв случай смятам, че срещу вас няма да бъдат предприети никакви мерки. Заловят ли ви обаче още веднъж, всичко ще излезе наяве. А на вас, господин Холмс, сме безкрайно задължени, че изяснихте историята. Много бих искал да знам все пак как успяхте да го сторите.

— Много просто — каза приятелят ми. — Седях на пет възглавници, докато изпуших всичкия си тютюн. А сега, Уотсън,

мисля, че ако тръгнем незабавно за улица „Бейкър“, ще стигнем навреме за закуска.

---

[1] Опиумна тинктура. — Б.пр. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.